

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkoilulain päivittämiseksi, VN/25795/2023

Valmistelija ympäristöpäällikkö Elina Laukkanen ja liikuntapaikka-asiantuntija Sari Juuti

Asia

Ympäristöministeriö pyytää Lempäälän kunnan lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkoilulain päivittämiseksi 31.3.2026 mennessä.

Taustaa

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi ulkoilulaki, jolloin nykyinen vuodelta 1973 olevaulkoilulaki kumottaisiin.

Voimassa olevaan ulkoilulakiin verrattuna uuden ehdotetun ulkoilulain rakenne ja suurin osa pykälistä säilyisivät sisällöllisesti ennallaan, mutta niihin tehtäisiin käytännössä huomattujen muutostarpeiden ja perustuslain edellyttämiä tarkistuksia. Uudessa ulkoilulaissa säädettäisiin sen soveltamisalasta ja tavoitteesta. Lakia sovellettaisiin jatkossakin ulkoilureittitoimituksessa perustettaviin ulkoilureitteihin, valtion retkeilyalueisiin ja leirintäalueisiin. Lain tavoitteena olisi edistää kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia luonnon virkistyskäyttöön. Lisäksi tavoitteena olisi vetovoimaisten ja riittävien valtion retkeilyalueiden, ulkoilureittien ja leirintäalueiden edistäminen ja toteuttaminen sekä leirintäalueista yleiselle ja yksityiselle edulle aiheutuvien haittojen vähentäminen.

Ulkoilureitin perustamismenettelyä kevennettäisiin nykyisestä luopumalla erillisestä ulkoilureittisuunnitelman vahvistamismenettelystä. Maanomistajien asemaa parannettaisiin muuttamalla korvausten määräytyminen perustumaan yksityistielain sijaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettuun lakiin. Valtion retkeilyalueiden perustamismenettelyä nykyaikaistettaisiin ja niillä sovellettavia rajoituksia tarkennettaisiin vastaamaan käytännön tarpeita. Lakiin lisättäisiin säännös päätösten maksullisuudesta.

Lempäälän kunnan lausunto

Lempäälän kunta pitää hyvänä lain tavoitteita ja niiden kirjaamista osaksi uutta ulkoilulakia. On tärkeää, että laki edistää helposti saavutettavia ulkoilun ja lähiluonnon olosuhteita, reittejä sekä ulkoilualueiden monipuolista käyttöä ja niiden ylläpitoa. Kuntalaisten tasa-arvoinen mahdollisuus luonnossa liikkumiseen ja ulkoilualueiden virkistyskäyttöön tulee turvata myös tulevaisuudessa.

Ulkoilulakia kehitettäessä olisi perusteltua määritellä entistä tarkemmin kuntien vastuut ulkoilun ja reittien kehittämisessä. Erityisesti nykyisten reittien säilymistä, maanomistajien velvollisuuksia sekä kuntien velvollisuuksia ja oikeuksia reittien ylläpidossa ja kehittämisessä. Mikäli olemassa oleva ulkoilureitti kulkee yksityisellä maalla, lakiin tulisi sisällyttää selkeät ja yhdenmukaiset toimintaohjeet sekä maanomistajalle että reitin ylläpitäjälle. Tämä parantaisi oikeusvarmuutta ja vähentäisi epäselvyyksiä reittien ylläpidossa ja jatkuvuudessa.

Ulkoilureitin perustamismenettelyn keventämiseksi valmisteilla olevassa uudessa ulkoilulaissa esitetään erillisestä ulkoilureittisuunnitelman vahvistamismenettelystä luopumista. Menettelyn keventäminen on kannatettavaa, sillä reittitoimituksen helpottaminen sekä toimiva yhteistyö maanomistajien kanssa ovat keskeisiä edellytyksiä ulkoilureittien kehittämiselle ja jatkuvuudelle.

Ulkoilureittisuunnitelman vahvistamisesta vastaa voimassa olevan lain puitteissa Lupa- ja valvontavirasto. Uuden ulkoilulain myötä ulkoilureittisuunnitelma hyväksyttäisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimesta. Hyväksymismenettelyyn liittyisi edelleen kuulemismenettely, minkä lisäksi ympäristönsuojelu huolehtisi tarvittavien lausuntojen hankkimisesta (mm. Lupa- ja valvontavirastolta) ennen hyväksymispäätöstä, johon liittyy muutoksenhakumahdollisuus. Lakimuutoksen osalta jää avoimeksi toteutuuko tavoiteltu menettelyn keventäminen, ottaen huomioon myös, että ulkoilureittien perustamisedellytyksiä ja sen myötä ulkoilureittisuunnitelman sisältövaatimuksia esitetään laajennettavaksi. Luontoa ja muuta ympäristöä, luontaiselinkeinoa sekä maa- ja metsätaloutta koskevat säännökset olisivat kumottavaan lakiin nähden uusia, mutta ne on esityksen valmistelun yhteydessä katsottu tarpeellisiksi, jotta ulkoilureittien perustamisessa otettaisiin riittävästi huomioon kaikki asianmukaiset tekijät.

Ulkoilureittitoimitukseen liittyvän ulkoilureittisuunnitelman käsittely on uusi tehtävä kunnan ympäristönsuojeluille ja siten muutoksella lisätään kuntien ympäristönsuojelun työmäärää. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättäisi myös reitin pitäjän vaihtumisesta sekä ulkoilureitin tai sen osan lakkauttamisesta tai siirtämisestä. Hallituksen esityksessä todetaan, että muutoksella olisi työtä osittain vähentävä vaikutus kunnan ympäristönsuojeluun. Vaikutusten arviointia tulisi tältä osin tarkastella uudestaan. Ympäristönsuojelun tehtäviin ei kuulu vastata kunnassa esim. ulkoilureittien suunnittelusta tai vahvistamisen hakemisesta. Ottaen huomioon kunnan ympäristönsuojelulle annettava uusi tehtävä sekä ulkoilureittien perustamisedellytysten ja ulkoilureittisuunnitelman sisältövaatimusten laajentaminen, on lakimuutokseen liittyen tärkeä laatia tarkempia lain soveltamista tukevia ohjeita sekä järjestää koulutusta aiheeseen liittyen.

Lempäälän kunta pitää hyvänä, että lakiin esitetään selkeyden vuoksi lisättäväksi omat säännöksensä päätösten maksullisuudesta ja muutoksenhausta. Ehdotuksen mukaan kunta voisi jatkossa periä maksun leirintäaluetta koskevan ilmoituksen käsittelystä.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvä leirintäalueviranomaisen oikeus päättää leirintäalueen sulkemisesta määräajaksi korvattaisiin oikeudella tehostaa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Tilapäisiin (kestoltaan enintään 14 vuorokautta) leirintäalueisiin liittyvien rikkomusten tai laiminlyöntien oikaisemiseksi uhkasakollain (1113/1990) mukaista menettelyä ei katsota toimivaksi valvonnan työkaluksi ottaen huomioon hallintopakkomenettelyyn kuluva aika.

Toimivalta

Tämän päätöksen toimivalta tulee Lempäälän kunnan hallintosäännöstä: Luku 3, § 5.3.1, kohta 16: ”yhdyskuntajohtaja antaa kunnan puolesta palvelualueitaan koskevat erityislainsäädännön edellyttämät lausunnot”.

Lisätietoja: yhdyskuntajohtaja Tiia Levonmaa, puh. 050 383 9608, sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@lempaala.fi

Päätös

Päätän antaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi ulkoilulain päivittämiseksi selostusosan kohdassa ”Lempäälän kunnan lausunto” mukaisen lausunnon.

Tiia Levonmaa
Yhdyskuntajohtaja

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Lempäälän kunnan asianhallintajärjestelmässä.

Päätöksen nähtävänäpito

Tämä päätös on nähtävänä Lempäälän kunnan internetsivuilla.

Tiedoksi

Ympäristöministeriö: kirjaamo.ym@gov.fi (kirjaamoon toimitetussa lausunnossa
mainitsemaan asianumero VN/25795/2023)
Yhdyskuntalautakunta

Muutoksenhakukielto

Tästä päätöksestä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua.